

**בבית המשפט העליון
בשבתו בבית המשפט הגבוה לצדק**

בג"ץ 5135/14
בג"ץ 5136/14
בג"ץ 8225/14
בג"ץ 8408/14

נופל ואח'

ע"י ב"כ עו"ד בנימין אחסתרובה ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל': 02-6283555 פקס': 02-6276317

העותרים בבג"ץ 5135/14

נאסר ואח'

ע"י ב"כ עו"ד בנימין אחסתרובה ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל': 02-6283555 פקס': 02-6276317

העותרים בבג"ץ 5136/14

בדווי ו-51 אח'

על ידי ב"כ עוה"ד סמדר בן נתן ואח'
רח' הוברמן 10 תל-אביב 64075
טלפון: 03-5619666; פקס': 03-6868596

העותרים בבג"ץ 8225/14

מחמאיד ואח'

על ידי ב"כ עוה"ד עדי לוסטיגמן ואח'
מרח' שמואל הנגיד 27, ירושלים
טלפון: 02-6222808; פקס': 02-5214947

העותרים בבג"ץ 8408/14

נגד

5-6, 3-1. שר הפנים ואח'

על ידי פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466480; פקס': 02-6467011

4. כנסת ישראל

על ידי ב"כ עו"ד גור בליי
משכן הכנסת

טלפון: 02-6408479, פקס': 02-6753495

המשיבים

תגובת המשיבים 1-3 ו-5-6 להודעה המעדכנת מטעם העותרים

1. בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד, המשיבים 1-3 ו-5-6 (להלן: **המשיבים**) מתכבדים להגיש את ההודעה שלהלן.
2. נזכיר כי ביום 20.2.17 התקיים דיון בפני בית המשפט הנכבד. בהמשך להערות בית המשפט הנכבד לעותרים - בנוגע לסיכויי העתירה במתכונתה הנוכחית, ובשים לב לשינוי הנסיבות המהותי - הרכב בית המשפט הנכבד הציע לעותרים למחוק את עתירותיהם תוך שמירת טענותיהם לעתירות הבאות, אולם האחרונים הודיעו כי הם עומדים על עתירותיהם. בעקבות כך העתירות נדחו לעיון ולמתן פסק דין.
3. ביום 14.6.17 הגישו העותרים הודעה מעדכנת - בנוגע להארכת תוקפו של לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003 (להלן: **חוק הוראת השעה**), ולהליכים שקדמו להארכה - והמשיבים התבקשו להגיב להודעה זו. כך נעשה להלן.

4. בפתח הדברים נזכיר בקצרה את הסעדים שהתבקשו בעתירות שבכותרת, ולאחר מכן נזכיר בתמצית את שינוי הנסיבות המהותי שחל בסוגיה דנן. לאור כך נבחר כי בנסיבות העניין, אין בהודעת העדכון שהגישו העותרים כדי לשנות מכך ששורת העתירות התוקפות את חוק הוראת השעה מיצו את עצמו, וכי דינו להימחק.

העתירות שבכותרת

5. במסגרת העתירה בבג"ץ 5135/14 העותרים ביקשו כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבים ליתן טעם 'מדוע לא ישודרג מעמדם של העותרים 2 ו-3, כך שתוענק להם לכל הפחות אשרה מתחדשת מסוג א/5. זאת, לאור משך חייהם הממושך בישראל באמצעות היתרי שהייה צבאיים בלבד'. בנוסף, העותרים ביקשו כי המשיבים יתנו טעם 'מדוע לא ייקבע חריג בסעיף 2 לחוק הוראת השעה, כך שתושבי האזור החיים בישראל משך תקופה ממושכת, באמצעות היתר לשהייה בישראל במסגרת איחוד משפחות, יקבלו לכל הפחות רישיון לישיבת ארעי (אשרה מסוג א/5)'.
במסגרת העתירה בבג"ץ 5136/14 התבקשו סעדים זהים בעניינם של העותרים שם.

6. במסגרת העתירה בבג"ץ 8225/14 העותרים ביקשו כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבים ליתן טעם 'מדוע לא ייקבע כי סעיפים בחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003 האוסרים על שיפור מעמד על דרך מתן רשיון ישיבה בישראל לפי חוק הכניסה לישראל, למי ששוהה בישראל כדין על פי היתר שהייה של מפקד האזור מכוח קשרי משפחה לאזרח ותושב ישראל, בטלים בשל היותם בלתי חוקתיים'. בהמשך לכך, העותרים ביקשו להורות על ביטולם של סעיפים שונים לחוק, כמפורט בסעיפים 1-4 לפתח הדבר בעתירה.

לחלופין, העותרים ביקשו כי 'ייקבע חריג בסעיף 2 לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003, כך שתושבי האזור החיים בישראל על פי היתרי מת"ק במסגרת איחוד משפחות משך תקופה שתקבע, יקבלו רשיון ישיבה בישראל על פי חוק הכניסה לישראל, בדומה לבני זוג אחרים'.

7. במסגרת העתירה בבג"ץ 8408/14 העותרים ביקשו כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבים ליתן טעם מדוע המשיב 1 לא יפעיל את סמכותו על פי סעיף 3ג לחוק הוראת שעה ויעניק לעותרת 2 מעמד קבע.

בנוסף, העותרים ביקשו כי המשיבים ייתנו טעם מדוע לא יתוקן חוק הוראת השעה, באופן שבו יוסר 'האיסור הגורף הקבוע' בסעיפים 2, 3א(2), 3א(1א) ו-4 בנוגע 'לשדרוג' מעמדם של תושבי האזור אשר נמצאים בהליך לאורך תקופה ארוכה.

8. המשיבים הגישו את תגובותיהם המקדמיות לעתירות שבכותרת, אשר במסגרתן עמדו על כך שדין העתירות להידחות, על-הסף ולגופן. כדי שלא להאריך שלא לצורך, **המשיבים יבקשו לשוב ולהפנות לכל האמור בתגובות המקדמיות לעתירות דנו.**

9. ביני לביני, **חל שינוי נסיבות מהותי בסוגיה שבמוקד העתירות, אשר השפיע במישורו על אלפים מתושבי האיזור השוהים בארץ מכוח היתרים שקיבלו לפי החוק.** למען הסדר הטוב, נשוב ונתייחס לדברים בתמצית להלן, לפי הסדר הכרונולוגי של הדברים.

שינוי נסיבות מהותי לאחר הגשת העתירות

10. **ראשית**, ביום 15.5.14 המשיבים עדכנו - במסגרת הליך ע"ם 6481/12 **רבאיעה נ' משרד הפנים** - כי נוכח הערות שונות של בית המשפט הנכבד במספר הליכים בנוגע לחוק הוראת השעה, שר הפנים החליט כי מי שהגיש בקשה לאיחוד משפחות מכוח חוק הוראת השעה לפני יום 31.12.06; אשר בקשתו אושרה; אשר מחזיק בהיתרי שהייה מתחדשים מאז שאושרה בקשתו; ואשר יוכיח את עמידתו בתנאים הדרושים לשם בחינת בקשות מעין אלה (קרי, הוכחת מרכז חיים בישראל, הוכחת כנות קשר הנישואין והמשך קיומו והיעדר מניעה ביטחונית ופוליטית); **יקבל היתרי שהייה מתחדשים לשנתיים בכל פעם.**

11. **שנית**, ביום 11.4.16 המשיבים הגישו הודעה לבית המשפט הנכבד - במסגרת שורת העתירות שעניינן בהוראות חוק הוראת השעה - אשר במסגרתה עדכנו בדבר החלטת שר הפנים, לפיה **הוחלט על שדרוג מעמדם של מי שמחזיקים בהיתרי שהייה בישראל ואשר הגישו בקשות לאיחוד משפחות בהתאם להליך המדורג עד לסוף 2003** (והבקשות אושרו), כך שיינתן להם ולילדיהם רישיון ארעי מסוג א/5 (להלן: **החלטת השר**). כמו כן צוין שם כי השדרוג ייעשה בכפוף לעמידה בתנאים הנדרשים לשם בחינת בקשות מעין אלה (כגון הוכחת מרכז חיים בארץ, כנות נישואין והיעדר מניעה בטחונית).

נוסף לכך, במסגרת ההודעה שלעיל המשיבים ציינו כי שר הפנים החליט כי בדומה להחלטה שניתנה בשעתו בנוגע להארכת היתרי שהייה למשך שנתיים בכפוף לעמידה בתנאים - כאמור לעיל - מי שמחזיק ברישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 יוכל להאריך את רישיונו **למשך שנתיים בכל פעם**, וגם זאת בכפוף לעמידה בתנאים שפורטו בסעיף 4 לעיל.

עוד צוין בהודעה, כי השר הנחה את הוועדה המייעצת כי במקרים המתאימים תמליץ על מתן מעמד או הארכתו למשך שנתיים.

12. נעיר במאמר מוסגר, כי החלטת השר ניתנה בין היתר בשים להערות שזיינו במספר פסקי-דין של בית המשפט הנכבד, לפיהן יש מקום ליתן מענה לתושבי אזור השוהים בישראל תקופה ממושכת מכוח היתרי שהייה מתחדשים ומדי שנה עוברים בדיקה פרטנית של הגורמים הרלוונטיים, וביניהם גורמי הביטחון.

לעניין זה, ראו למשל את דבריו של כב' השופט פוגלמן בע"מ 6407/11 דג'אני נ' משרד הפנים (ניתן ביום 20.5.13), אשר בין היתר ציין כדלקמן:

17. "אחר הדברים האלה, הגיעה לעיוני חוות דעתה של חברתי המשנה לנשיא, שהצטרפה למסקנתי, והוסיפה הערה כללית בנושא אי-שדרוג מעמדם של מי שהחלו בהליך המדורג לפני המועד הקובע. חברתי מציעה למחוקק לשקול בגדר תיקון לחוק הוראת השעה התייחסות שונה לקבוצה זו, על רקע חלופי הזמן. ברצוני להצטרף להערה זו.

18. המערער ואחרים במצבו - שהטיפול בבקשתם הוקפא על רקע החלטת הממשלה וחוק הוראת השעה - נכללים במסגרת הוראת המעבר הקבועה בסעיף 14(1) לחוק. כלומר, הם מוסיפים לשהות כדין בישראל במעמד שבו היו במועד הקובע (12.5.2002). המערער שלפנינו שוהה בישראל כדין מזה שנים רבות, מכוח היתרי שהייה זמניים (היתרי מת"ק) המתחדשים מדי שנה, בכפוף לבדיקה ביטחונית.

19. במצב דברים זה, נדמה כי ההוראה בדבר הקפאת השדרוג של אלה הנכללים בגדר הוראות המעבר אינה מתחייבת עוד מהתכלית הביטחונית של חוק הוראת השעה - תכלית שעליה עמד בית משפט זה בבואו לבחון את חוקתיותו. ראשית, בעניינם של האחרונים לא זו בלבד שניתן לבצע בדיקה אינדיבידואלית, אלא שבדיקה זו אכן מתבצעת הלכה למעשה מדי שנה במועד חידוש היתר. שנית, מדובר באנשים הנתונים כבר למעלה מעשור לבחינתם של גורמי הביטחון, שכן ההיתרים מתחדשים רק בכפוף להיעדר קיומה של מניעה ביטחונית. שלישית, גם לאחר שדרוג מעמדו של אדם בישראל - משהייה מכוח היתר מת"ק לשהייה מכוח רישיון ישיבת ארעי מסוג א/5 (וזו הקטגוריה שאליה מכוונים דברינו) - מוסיף הוא להיות נתון לבחינה ביטחונית, על רקע ההוראות הקבועות בנהלי המשיב במסגרת ההליך המדורג.

על כן, גם להשקפתי מן הראוי כי המחוקק יידרש שוב לסוגיית המגבלה על שדרוג מעמדם של מי ששוהים בישראל כדין מכוח היתר שהייה בהתאם להוראות המעבר הקבועות בחוק הוראת השעה."

וכן ראו את דבריו של כב' השופט זילברטל בע"מ 9168/11 פלוני נ' משרד הפנים (25.11.13), כדלקמן:

23. בשולי הדברים, אבקש להצטרף להערות שהעיר בית המשפט בעניין דג'אני (פסקה 6 לפסק דינה של המשנה לנשיא מ' נאור; פסקאות 17-19 לפסק דינו של השופט ע' פוגלמן) ביחס למציאת פתרון עבור מי שנכנסו אל גדר ההליך המדורג טרם החלטת הממשלה, אך אינם יכולים לשדרג את מעמדם בשל חוק הוראת השעה. בהתאם לגישת חבריי, סבורני כי יש מקום לשקול את האפשרות לביצוע בדיקה פרטנית של בקשות לשדרוג מעמד של הנמצאים במצב זה. הלכה למעשה רבים מהם מתגוררים בישראל לאורך שנים רבות ונמצאים תחת בחינה רציפה של הרשויות השונות. עניינם של מבקשים אלה נבחן אינדיבידואלית על-ידי שירותי הביטחון כחלק מתהליך הארכת היתרי השהייה שלהם מדי שנה, ועל כן נדמה כי בדיקה פרטנית לצורך שדרוג מעמדם לא תהווה נטל כבד מדי על המדינה. הסדרת מצבם במסגרת פתרון מסוג זה, נדמית כצודקת ופשוטה יותר מאשר בחינת התנהלות הרשות בטיפול בבקשות שהוגשו במהלך שנות ה-90. ...

בהתאם לכך, במסגרת יישום החלטת השר, הגורמים הרלוונטיים אצל המשיבים בחנו בין היתר אם המוזמן מחזיק בהיתרי שהייה מתחדשים ברצף לאורך השנים, מאז שאושרה בקשתו. ככל שנמצא כי זהו המצב, פירוש הדבר הוא שמדובר במי שלאורך השנים לא נמצאה מניעה ביטחונית בעניינו, ובהתאם להחלטת השר - וליתר התנאים שנקבעו - נמצא כי ניתן לשדרגו.

13. עוד לעניין יישום החלטת השר, נעדכן כי נכון ליום 31.8.17, מתוך 2,016 בקשות של בני זוג מוזמנים שנבחנות במסגרת החלטת השר (ולא 2,020 בקשות כפי שסברו המשיבים קודם לכן), שודרג מעמדם של 1,582 מוזמנים.

14. נעיר במאמר מוסגר, כי ביני לביני כבר ננקטו הליכים משפטיים על-ידי תושבי האזור שמעמדם לא שודרג במסגרת ההליך דנן. לעניין זה, מלבד עררים שהוגשו לבית הדין לעררים מכוח סעיף 13כד לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952; אף הוגשו לבית המשפט הנכבד מספר עתירות בעניין זה (וביניהן העתירות בבג"ץ 2211/17, בבג"ץ 2328/17, בבג"ץ 2652/17, בבג"ץ 3711/17, בבג"ץ 3716/17, בבג"ץ 4601/17 ובבג"ץ 5306/17).

עוד נעיר כי בתגובות המשיבים לעתירות שלעיל צוין כי לעותרים קיים סעד חלופי בדמות הגשת ערר לבית הדין לעררים, וכן נציין כי חלק מהעתירות נקבעו לדיון בפני הרכב בית המשפט הנכבד. מכל מקום, העובדה שכיום כבר מתקיימים הליכים הנוגעים ליישום החלטת השר מלמדת אף היא על שינוי הנסיבות שחל בעניינו, ועל כך שהטענות המועלות בעתירות שלפנינו אינן אקטואליות עוד.

15. שלישית, ביום 26.7.16 פורסמו ברשומות תקנות ביטוח בריאות ממלכתי (רישום בקופת חולים, זכויות וחובות של מקבלי היתר שהייה לפי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 (ק"ת 7693, עמ' 1686)). התקנות קובעות בין היתר כי תושב אזור שמחזיק בהיתר מת"ק במסגרת הליך של איחוד משפחות, יהיה זכאי לאחר התקופה הקבועה בתקנות לביטוח בריאות, וזאת תמורת תשלום חודשי.

נציין כי תקנות אלה עמדו במוקד העתירות שהוגשו לבית המשפט הנכבד בבג"ץ 2649/09, בג"ץ 2714/14 ובג"ץ 2987/14, וכי ביום 4.11.15 ניתן פסק הדין שהורה על מחיקת העתירות - לאחר הליך משפטי ממושך, אשר במסגרתו קיים בית המשפט הנכבד מספר דיונים ואף הוציא צו על-תנאי - אשר במסגרתו נקבע בין היתר כדלקמן:

"ד. לאחר ששקלנו בדבר אנו סבורים כי יש לסיים היום את הטיפול בעתירות, כדי לאפשר להן להיכנס לתוקף ולהנות את הזכאים, בצעד חשוב מבחינה סוציאלית, אך תוך הערות הבאות.

ה. ראשית, עסקינן בנושא הטבול במורכבות שבה נמצאת ישראל מול האוכלוסייה הפלסטינאית, והבאה לביטוי בחוק הוראת השעה כל על בעייתיותו. עתירת האגודה לזכויות האזרח השיגה הישג חשוב עד מאוד בהסדרה סטטוטורית של סל בריאות למי שאינם תושבים על פי הדין, אך מצויים כאן בשהיה כדין מזה שנים. **כפתגם סיני ידוע, גם דרך ארוכה ראשיתה בצעד אחד - וכאן הצעד אינו קטן כל עיקר.** נראה לנו כי עלינו להתמקד בעתירה זו בנושא ביטוח הבריאות, וכפי שהתפתחה

העתירה לא נידרש עתה לזכויות אחרות לפי חוק הביטוח הלאומי; עמדות העותרות בעניין זה - האגודה לזכויות האזרח וחברותיה - זכויותיהן שמורות לעתיד, אף שיודעות הן כי המדובר במשוכה לא פשוטה. אשר לביטוח הבריאות, ההישג של הסל כפי שניתן בדומה לאזרח ולתושב והיעדר החרגתו של מצב רפואי קודם - אינו מבוטל כל עיקר, ויש לברך עליו. עניין גובה התשלום, האכשרה, העדר פטורים ושאלת הקטינים - אינו סוגיות שיש להקל בהן ראש, אך סבורים אנו לעת הזאת שעדיף כי התקנות יופעלו ויבחנו בשטח, תוך אפשרות לבחינה ולמקצי שיפורים. ...

ז. סוף דבר, אנו סבורים כי יש ליתן לתקנות סיכוי, מתוך ראיה שאין עליה חולק שבהיות הדבר חדשני - אינו מושלם, ויתכנו תיקונים לאורך הדרך. הבחינה תהיה עתית בכל שנה מהפעלת התקנות, והצדדים יוכלו להביא לבחינה כל נושא אמיתי העולה מן היישום, וזכויותיהם שמורות. בנתון לכך נמחקות העתירות. צו הביניים בטל; אין צו להוצאות.

נוסיף כי כיום תלויות ועומדות בפני בית המשפט הנכבד שלוש עתירות המבקשות לתקוף את התקנות במישורים שונים - בג"ץ 7470/16, בג"ץ 9327/16 ובג"ץ 4391/17.

16. רביעית, ביום 15.6.15 הסמיכה הכנסת ועדה משותפת לוועדת החוץ והביטחון ולוועדת הפנים והגנת הסביבה, לדון בהארכת תוקף חוק הוראת השעה. בדיון שנערך במליאת הכנסת ציינו חברי הכנסת מיכאלי וחנין כי מנגנון זה יאפשר לקיים דיון רציני ומעמיק בסוגיות הנוגעות להארכת תוקפו של חוק הוראת השעה, וזאת בהשוואה לדיון במליאה. נוסף לעניין זה, כי המשיבה 4 ציינה בתגובתה להודעת העותרים כי הוועדה המשותפת רשאית להמליץ למליאת הכנסת לאשר את נוסח הצו המובא בפניה על-ידי הממשלה, לדחות אותו או לאשרו בשינויים (קרי, לתקופה שונה מזה המוצעת על-ידי הממשלה).

נוסיף כי עד כה הוועדה המשותפת קיימה שלושה דיונים בנוגע לחוק הוראת השעה - ביום 1.6.16, ביום 21.2.17 וביום 29.5.17 - אשר אליהם נשוב ונתייחס בהמשך.

צילום פרוטוקול הדיון במליאה מיום 13.6.16 צורף כנספח מש/2 לתגובת המשיבה 4.

צילום פרוטוקול הדיון בוועדה מיום 21.2.17 צורף כנספח מש/3 לתגובת המשיבה 4.

צילום פרוטוקול הדיון בוועדה מיום 29.5.17 צורף כנספח מש/4 לתגובת המשיבה 4.

17. נוסף כי ביום 12.6.17 הוועדה ביקשה לקבל מגורמים רלוונטיים שונים - וביניהם גורמי הביטחון, משטרת ישראל, רשות האוכלוסין וההגירה, ועוד - נתונים ומידע לקראת דיוני המעקב שיערכו במהלך כנס החורף. בהקשר לכך המשיבה 4 ציינה בתגובתה כי הוועדה תקיים דיון מעקב נוסף בחודש נובמבר 2017, תבחן את מכלול הדברים ותשקול אם יש מקום להמליץ בפני גורמי הממשלה על תיקון החוק.

צילום בקשת הנתונים מיום 12.6.17 צורף כנספח מש/5 לתגובת המשיבה 4.

18. להשלמת הדברים, ולהמחשה נוספת של שינוי הנסיבות המהותי, נזכיר כי ישום החלטת השר כבר הביא לשדרוג מעמדם של חלק לא מבוטל מהעותרים בשורת העתירות דנו.

בהתאם לכך, ולאחר שהוגשו לבית המשפט הנכבד הודעות בעניין, ביום 19.2.17 ניתן פסק דין חלקי בשורת העתירות, אשר במסגרתו נקבע כדלקמן:

1. בחלק מהעתירות שבכותרת (בג"ץ 5498/14, בג"ץ 6209/14, בג"ץ 6211/14, בג"ץ 6404/14 ובג"ץ 6713/14) ניתנו לעותרים הסעדים הפרטניים שהתבקשו על ידם והעותרים הסכימו למחיקתן ...
2. בנסיבות אלה, ובשים לב להסכמת העותרים, העתירות המפורטות בפסקה 1 לעיל תימחקנה.
3. הדיון מחר, 20.2.17, יעסוק בשאר העתירות שבכותרת (בג"ץ 813/14, בג"ץ 5135/14, בג"ץ 5136/14, בג"ץ 8225/14, בג"ץ 8404/14).

19. לסיום, נציין כי ביום 12.6.17 אישרה מליאת הכנסת את הארכת התוקף של הוראת השעה (ברוב של 57 תומכים מול 16 מתנגדים), ותוקפה הוארך עד ליום 30.6.18.

עמדת המשיבים

20. המשיבים יטענו כי הודעת העדכון שהגישו העותרים אינה מעלה או מורידה לענייננו, וכי העתירות התוקפות את הוראות חוק השעה - אלה שנידונו ביום 13.2.17, וביניהן העתירות שבכותרת; וכן יתר העתירות שהושהו עד להכרעה בעתירות דן - אינן מגלות עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד. זאת מהטעמים שיפורטו בתמצית להלן.

21. **ראשית**, וכאמור בפתח הדברים, המשיבים מפנים לכל האמור בתגובות המקדמיות לעתירות דן, ולכל הטעמים שפורטו בנוגע לדחיית טענות העותרים ועתירותיהם.

בין היתר, המשיבים טענו כי דין העתירות להידחות על-הסף בשל **קיומה של הכרעה שיפוטית בסוגיה דנו**, וזאת, לאור כך שחוקתיותו של חוק הוראת השעה אושרה פעמיים בבית המשפט הנכבד, על-ידי מותבים מורחבים (בג"ץ 7052/03 **עדאלה נ' שר הפנים** (ניתן ביום 14.5.06); בג"ץ 466/07 **גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה** (ניתן ביום 11.1.12)).

עוד נזכיר, בנוגע לבקשת העותרים להורות למשיבים לקבוע "חריג" בסעיף 2 לחוק הוראת השעה - קרי, **צו עשה שיחייב את הרשות המחוקקת והמבצעת לחוקק חקיקה ראשית, אשר תוכנה יקבע מראש** - כי המשיבים עמדו על כך שההלכה היא כי בית המשפט הנכבד לא יוציא מלפניו צו שכזה, שכן הדבר סותר את תורת הפרדת הרשויות. לעניין זה המשיבים הפנו לפסיקת בית המשפט הנכבד בבג"ץ 5677/04 **אלערפאן נ' שר האוצר** (ניתן ביום 16.3.05); ולבג"ץ 7717/13 **קוליאן נ' שר האוצר** (ניתן ביום 2.10.14).

22. **שנית**, ובהמשך לכל האמור בתגובות ובהודעות קודמות שהגישו המשיבים, המשיבים יטענו כי **נוכח שינוי הנסיבות המובהק שצויו לעיל - ובמרכזו החלטת השר שעליה נמסר לבית המשפט הנכבד ביום 11.4.16 - העתירות שבכותרת מיצו את עצמו ודינו להימחק**.

23. שכן, **העתירות שבכותרת מתייחסות למצב דברים שונה בתכלית** - עובר לשורת השינויים שעליהם עמדנו לעיל - ומטבע הדברים הן אינן אקטואליות עוד בעת הזו.

כך למשל, במסגרת העתירה בבג"ץ 5135/14 העותרים מפנים לדבריו של כב' השופט (כתוארו אז) רובינשטיין לפיהם 'על הרשויות להניח תדיר "אצבע על הדופק" הן בכל הנוגע לצרכים הבטחוניים, והן בכל הנוגע לאפשרות לייצר כלים אפקטיביים שפגיעתם קלה יותר' (סעיף 41 לעתירה; סעיף מ"ח לפסק הדין) - בהתאם לכך, ברי כי שורת השינויים שעליהם עמדנו לעיל עולה בקנה אחד עם דברים אלה.

וכך למשל, בעוד שבמסגרת העתירה בבג"ץ 5135/14 העותרים טוענים כי המשיבים התעלמו 'מאמירותיו החוזרות ונשנות של בית המשפט, אודות הצורך למצוא פתרון כולל לאנשים החיים בארץ ללא מעמד משך שנים' (סעיף 70 לעתירה), ברי כי דברים אלה אינם אקטואליים בשים לב לשינוי העובדתי שעליו עמדנו, ובעיקר נוכח החלטת השר בנוגע לשדרוג המעמד.

24. בהקשר לכך, נוסף כי הטענות שהעותרים העלו במסגרת ההודעה המעדכנת - בנוגע למוזמנים 'מבוגרים' ולמוזמנים בגילאי 14-18 - ממילא לא עמדו במוקד העתירות שלפנינו, אשר עניינן כאמור בבקשה לשדרג את מעמדם של מי שמחזיקים בהיתרי שהיה לאורך תקופה.

אמנם, בשלב מסוים החליטו העותרים למקד את טענותיהם בשתי קבוצות אלה, אולם מטבע הדברים, **אין מקום להרחיב עתה את גדרן של העתירות שלפנינו**, וזאת שנים ארוכות לאחר שהוגשו העתירות; בשים לב לטעמים השונים לדחיית העתירות, כאמור לעיל; ובשים לב לשינוי הנסיבות המהותי.

25. עוד נוסף, כי בעוד שהעותרים מתייחסים כאמור בהודעה המעדכנת לקבוצת המוזמנים 'המבוגרים', הרי שביני לביני הוגשה לבית המשפט הנכבד עתירה שעניינה בבקשה להחריג מתחולת חוק הוראת השעה את תושבי האיזור שגילם עולה על 50 שנה - בג"ץ 5124/17 **פלוני נ' שר הפנים** - אשר עודה תלויה ועומדת.

ברי כי גם בכך יש כדי ללמד כי אין מקום או צורך כי בית המשפט הנכבד יידרש לסוגיה זו במסגרת העתירות שלפנינו, וזאת נוסף על כל הטעמים שמנינו לעיל.

26. **שלישית**, ולמעלה מן הצורך, נוסף כי אף לגופם של דברים ההודעה המעדכנת אינה מגלה כל עילה להתערבות שיפוטית בעבודתה של הוועדה המשותפת בכנסת.

הוועדה המשותפת מקיימת דיונים מקיפים ועניינים בסוגיות הנוגעות לחוק הוראת השעה, תוך שמיעת מכלול הגורמים הרלוונטיים לעניין, וביניהם נציגי גורמי הביטחון, משטרת ישראל, רשות האוכלוסין וההגירה, מתאם פעולות הממשלה בשטחים, ועוד.

נוסף על-כך, גם חלק מבאי-כוח העותרים - אשר מצאו זאת לנכון - משתתפים בדיוני הוועדה ומעלים את טענותיהם.

27. בין היתר, הוועדה דנה בעניינן של שתי קבוצות מוזמנים ספציפיות - מוזמנים בני 14-18, ומוזמנים מבוגרים - קיבלה נתונים, ושמעה דעות שונות בעניין.

בנוגע למוזמנים בגילאי 14-18, בדיון שהתקיים בוועדה ביום 21.2.17 ציינה רשות האוכלוסין כי בדיקה לקראת הדיון העלתה כי כיום ישנם 485 תושבי אזור אשר שוהים בארץ מכוח היתרי שהיה לאחר שהבקשה בעניינם הוגשה כשהיו בגילאי 14-18. עוד צוין כי תוקפם של היתרי שהיה מוארך גם לאחר ההגעה לגיל 18, וזאת על-אף שהוראות החוק לא מחייבות לעשות כן. כן נציין כי גם מוזמנים אלה נכללים בהסדר תקנות ביטוח הבריאות הממלכתי. נוסף על כך, בדיון שהתקיים בוועדה ביום 29.5.17, גורמי הביטחון ציינו כי העמדה המקצועית היא כי קיים צורך ביטחוני בנוגע לגילאים 14-18, וכי בשנים האחרונות חלה ירידה בגיל המעורבות בטרור.

בנוגע למוזמנים 'המבוגרים' - בדיון שהתקיים בוועדה ביום 21.2.17 ציינה רשות האוכלוסין כי בדיקה לקראת הדיון העלתה כי **לא קיימים מוזמנים מעל לגיל 65 אשר שוהים בישראל מכוח היתרי שהיה**. יצוין כי בהמשך לכך, חלק מהדוברים ביקשו להרחיב את הבחינה בנוגע למוזמנים 'המבוגרים', גם לגילאים שמתחת לגיל 65.

לעניין הצורך הביטחוני בהארכת חוק הוראת השעה, גורמי הביטחון הציגו נתונים בנוגע למעורבות בטרור של 'המוזמנים' מכוח החוק ושל בני משפחותיהם, וצינו כדלקמן:

"ככלל, מתוך אוכלוסיית מקבלי המעמד מכוח איחוד משפחות ובני משפחתם בין השנים 2001 ועד אפריל 2017 נמנו על ידי השב"כ 139 מעורבים בפיגועי טרור, מתוכם 49 קבלו את מעמדם מכוח נישואים לבני זוג ישראלים. ה-90 הנותרים הם בני משפחה של בעלי מעמד מכוח איחוד משפחות. אנחנו מזהים באופן מובהק מאז ראשית ההסלמה הביטחונית באוקטובר 2015 עלייה משמעותית במעורבות בטרור של מקבלי מעמד מכוח איחוד משפחות ובני משפחתם. קונקרטיית אנחנו מצביעים על 66 מעורבים בפעילות טרור במהלך התקופה הנזכרת, קרי אוקטובר 2015 עד אפריל 2017. ששה מתוכם מאז ינואר 2017 ועד אפריל 2017, התקופה בה חתמנו את הספירה הזאת."

28. כאמור לעיל, בהמשך לדיונים שקיימה ולטענות השונות שהושמעו במהלכם, ביום 12.6.17 הוועדה פנתה לשורת גורמים רלוונטיים וביקשה התייחסויות מפורטות לסוגיות שונות שעלו בדיוני הוועדה, וכן ביקשה לקבל נתונים רלוונטיים נוספים. כל זאת לקראת דיון המעקב הבא שנקבע בוועדה, אשר צפוי להתקיים כאמור בחודש נובמבר הקרוב.

בד בבד, לאחר שמיעת כלל הדוברים, הוועדה החליטה בתום הישיבה ביום 29.5.17, ברוב קולות, כי בנסיבות העניין יש להמליץ לכנסת על הארכת חוק הוראת השעה בשנה נוספת. בהמשך לכך, כאמור לעיל, ביום 12.6.17 הכנסת אישרה את הארכת תוקף החוק בשנה.

29. הנה כי כן, עולה כי הוועדה המשותפת ממשיכה לבחון את הסוגיות הנוגעות לחוק הוראת השעה - וביניהן עניינן של קבוצת הקטינים בגילאי 14-118 ושל קבוצת 'המבוגרים' - תוך שמיעת חוות דעת של גורמי המקצוע הרלוונטיים לעניין, ואף תוך שמיעת טענות העותרים באמצעות באי-כוחם.

30. מובן כי אין בכך כדי להביע כל עמדה בדבר החלטה מסוימת שתקבל הוועדה בעתיד, ואף אין בכך כדי לגרוע מכל האמור לעיל בדבר הטעמים לדחיית העתירות שלפנינו, וביניהם שינוי הנסיבות המהותי שחל בסוגיה דנן.

יתרה מכך, נשוב ונזכיר כי עניינן של שתי קבוצות המוזמנים שלעיל ממילא לא עמד במוקד העתירות שלפנינו, וכי טענות העותרים בעניינן הועלו בשלב דיוני מאוחר ביותר. מכל מקום, העובדה שהוועדה המשותפת בוחנת את עניינן של שתי קבוצות אלה - ואף ביקשה לקבל נתונים נוספים בעניינן - מלמדת אף היא, בברור, כי אין כל עילה להתערבות שיפוטית עתה.

31. אשר על כן, נוכח כל האמור לעיל, המשיבים יטענו כי העתירות שלפנינו - שעניינן כאמור בבקשה לשדרוג מעמד לאור משך השהות בישראל, ולא מטעמי גיל - אינן מגלות עילה להתערבות שיפוטית, ודינן להידחות. כאמור לעיל, הרחבת טענותיהם של העותרים בנוגע לקטינים בני 14-18 ובנוגע לאוכלוסיה המבוגרת אף היא אינה מגלה עילת התערבות.

בהקשר לכך, ראו את דבריה של כב' הנשיאה השופטת נאור מהימים האחרונים ממש בפסק הדין בעתירה בבג"ץ 8318/10 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הממשלה** (ניתן ביום 24.8.17), אשר בין היתר קבעה כדלקמן:

14. כאמור עתירה זו תלויה ועומדת זמן ניכר והיא עברה גלגולים והתפתחויות רבות, אך בתום סקירת האירועים ניתן גם לומר שהתקדמנו כברת דרך. בעתירתן ביקשו העותרות כי בית משפט זה יורה על מינוי חברים קבועים למועצת מקרקעי ישראל בשיעור המבטיח ייצוג הולם לנשים וערבים. כיום, מכהנות במועצה 3 נשים והמצב הנורמטיבי הקיים בעקבות תיקון החוק מחייב כי בקרוב ימונה נציג קבוע מקרב האוכלוסייה הערבית, הדרוזית או הצ'רקסית. בשים לב לסעדים שנתבקשו בעתירה, הרי שלדידי בשלב זה הגיעה עתירה זו לידי מיצוי ודינה להימחק. לא ניתן לבקש סעדים נוספים על אלו שהתבקשו בעתירה.

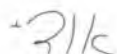
17. סוף דבר: **בשים לב לסעדים שנתבקשו, הרכב המועצה הנוכחי והשלמת הליכי החקיקה בעניין דנו, הרי שעתירה זו מיצתה את עצמה ודינה עתה להימחק.** זכויותיהן של העותרות שמורות להן, והן רשאיות לחזור ולפנות לבית משפט זה ככול שתהיה עילה לכך בעתיד.

32. על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש לדחות את העתירות שבכותרת, כמו גם את יתר העתירות שעודן תלויות ועומדות בעניין דנן. המשיבים יבקשו לחייב את העותרים בהוצאות, וזאת גם בשים להערות בית המשפט הנכבד במהלך הדיון שהתקיים ביום 20.2.17 בדבר מחיקת העתירה, ובשים לב לכך שהמשיבים נדרשו להגיש תגובה זו.

33. הגב' חגית צור, מנהלת לשכת רשות האוכלוסין וההגירה במזרח ירושלים, קראה ואישרה את העובדות המפורטות בתגובה זו. בשל קשיים טכניים, וכדי שלא לעכב את הגשת התגובה, יצורף תצהיר תומך מטעמה של הגב' צור במהלך הימים הקרובים.

היום, י"ט באלול, תשע"ז

10 בספטמבר, 2017

אודי איתן, עו"ד

סגן במחלקת הבג"צים

פרקליטות המדינה